

บทคัดย่อ

ผลการสำรวจสถานภาพการผลิต แผนการรับนักศึกษา และความต้องการพัฒนาอาจารย์ของสถาบันการศึกษาพยาบาลจำกัดรับ 64 แห่ง กำลังการผลิตในปัจจุบันจะผลิตพยาบาลวิชาชีพเฉลี่ยปีละ 7,189 คน ซึ่งต่ำกว่าที่คาดประมาณไว้ปีละ 1,757 คน หรือร้อยละ 20 ซึ่งเสี่ยงต่อการขาดแคลนพยาบาลในอนาคตอันใกล้อันเนื่องจากหน่วยงานหลายแห่งมีแนวโน้มจะหยุดผลิต หรือลดจำนวนลงเนื่องมาจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 นโยบายการปฏิรูประบบราชการและภาวะเศรษฐกิจของประเทศประกอบกับต่างประเทศมีความขาดแคลนพยาบาลสูงและกำลังมีการดำเนินการเพื่อนำพยาบาลออกไปทำงานในต่างประเทศ อัตราส่วนอาจารย์ต่อนักศึกษาเป็น 1:8.9 ซึ่งยังไม่เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้คือ 1:8 สัดส่วนคุณวุฒิอาจารย์ระดับปริญญาเอก:ปริญญาโท:ปริญญาตรี เป็น 0.8:7.4:1.8 ยังต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งกำหนดไว้ในแผนพัฒนาอุดมศึกษาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9 คือ ปริญญาเอก : ปริญญาโท เป็น 4:6 ความต้องการพัฒนาอาจารย์ในระดับปริญญาโทมีจำนวนไม่มาก คือ 113 คน ต่อปี ในขณะที่กำลังการรับเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาโทมีถึง 960 - 1,131 คน ผู้เข้าเรียนส่วนใหญ่จึงมาจากฝ่ายบริการพยาบาล ไม่ใช่จากสถาบันการศึกษา ซึ่งควรปรับหลักสูตรให้เหมาะสมกับผู้เรียนคือ การปฏิบัติการพยาบาลขั้นสูง ความต้องการศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาเอกมีสูงถึงปีละ 105 คน ขณะที่ศักยภาพในการรับนักศึกษาใหม่ ของสถาบันการศึกษา 7 แห่ง มีเพียง 63 - 84 คน/ปี และเมื่อคาดประมาณความต้องการพัฒนาอาจารย์พยาบาลในระดับปริญญาเอกและหากรวมการผลิตเพื่อทดแทนจำนวนผู้เกษียณอายุราชการใน 20 ปี ชำนาญพบว่า มีความต้องการถึง 1,858 คน ผู้วิจัยเสนอให้มีคณะกรรมการวางแผนกำลังคนในสาขาพยาบาลศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพอื่นๆในระดับประเทศ เพื่อควบคุมกำกับ สนับสนุน ให้มีการผลิตกำลังคนให้เพียงพอทุกระดับ และมีกลไกให้ได้ข้อมูลที่เป็นความต้องการของผู้ใช้และประชาชนจากพื้นที่อย่างชัดเจน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพให้มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรทั้งบุคคล อาคาร สถานที่ เป็นหน่วยผลิตพยาบาลให้คุ้มค่าที่ได้ลงทุนจากงบประมาณของรัฐเพื่อการผลิตพยาบาล ให้มีการจัดทำแผนพัฒนาและส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการผลิตในระดับบัณฑิตศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและทัดเทียมกับต่างประเทศ โดยให้ผลิตเองในประเทศเป็นส่วนใหญ่ จัดสรรทุนให้ไปศึกษาต่อต่างประเทศ หรือร่วมผลิตกับมหาวิทยาลัยในต่างประเทศเป็นบางส่วน และมีการปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับนโยบายการลาศึกษาต่อของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งอาจจัดเป็นช่วงๆ ไม่ต้องลาเต็มเวลา ประการสุดท้ายผู้วิจัยเสนอให้มีการศึกษาวิจัยด้านการจัดการกำลังคนสาขาพยาบาลศาสตร์และสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพอื่นอย่างต่อเนื่อง และควรได้ศึกษาการคาดประมาณความต้องการกำลังคนสาขาพยาบาลศาสตร์อย่างรัดกุม เพื่อวางแผนการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ